

2023

TOIMINTAKERTOMUS

**Suomen terveyttä edistävät
sairaalat ja organisaatiot ry**

SUOMEN TERVEYTTÄ EDISTÄVÄT SAIRAALAT JA ORGANISAATIOT RY TOIMINTAKERTOMUS 2023

Suomen terveyttä edistävät sairaalat ja organisaatiot -yhdistyksen tarkoituksena on tukea Suomen sairaaloita, hyvinvointialueita ja muita organisaatioita terveyttä ja hyvinvointia edistävän näkökulman sisällyttämisessä päivittäiseen toimintaansa. Hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyttyä, korostuu kaikkien toimijoiden yhteistyö terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä. Toiminnan tavoitteena on lisätä ihmisten kykyä hallita ja parantaa omaa terveydentilaansa ja hyvinvointia. Palveluissa tämä tarkoittaa terveyden ja hyvinvoinnin näkökulman integroimista kaikkeen toimintaan jatkuvan parantamisen periaatteen mukaisesti.

Suomen terveyttä edistävät sairaalat ja organisaatiot ry on perustettu vuonna 2002.

1. YHDISTYKSEN HALLINTO

Hallitus:

Häkkinen Eeva	Etelä-Savon hyvinvointialue, puheenjohtaja
Häkkänen Paula	HUS-yhtymä
Kariniemi-Örmälä Kristiina	Keski-Uudenmaan hyvinvointialue
Korolainen Katri	Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
Kuronen Risto	Päijät-Hämeen hyvinvointialue
Pohjola Minna	Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Rytkönen Säde	Pohjois-Savon hyvinvointialue

Hallituksen varajäsenet:

Järvi Leea	Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
Luukkainen Karoliina	Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Mutanen Susanna	Keski-Suomen hyvinvointialue
Ojala Ellinoora	Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
Puustinen Pekka	Pohjois-Savon hyvinvointialue
Vuorijärvi Juha	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue

Asiantuntijajäsen:

Tenkula Tarja	Hyvinvointiasakeyhtiö Hyvil Oy
Ylitörmänen Tuija	THL

Toimihenkilöt:

Häkkinen Eeva		Yhdenvertaisuus-, maahanmuutto- ja monimuotoisuusasiat (MED TF)
Peränen Nina		Sihteeri, tiedottaja, HPH-koordinaattori
Piirainen Minna	Etelä-Karjalan hva	Nikotiiniton Sote -koordinaattori
Sandström Patrick	Filha ry	Kansainvälinen Savuton Sairaala -koordinaattori
Vasankari Tuula	Filha ry	Kansainvälinen Savuton Sairaala -koordinaattori
Koskinen Merja		Hallituksen ulkopuolinen rahastonhoitaja

Yhdistyksen toiminnantarkastuksesta vastaa KiPa Kirjanpito palvelu Arponen & Janatuinen

2. JÄSENOrganisaatiot

Varsinaiset jäsenet

Etelä-Karjalan hyvinvointialue
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue
Etelä-Savon hyvinvointialue
HUS-yhtymä
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue
Keski-Suomen hyvinvointialue
Pirkanmaan hyvinvointialue
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
Pohjois-Savon hyvinvointialue
Päijät-Hämeen hyvinvointialue
Varsinais-Suomen hyvinvointialue

Lapin hyvinvointialue anoi jäsenyyttä vuoden 2023 lopussa, hyväksyntä 10.1.2024 hallituksen kokouksessa

Kannatusjäsenorganisaatiot

Jyväskylän ammattikorkeakoulu (JAMK) sosiaali- ja terveysala

3. YHDISTYKSEN KOKOUKSET

Yhdistyksen vuosikokous pidettiin Mikkelin verkostopäivien yhteydessä 23.3.2023 kello 17.00-18.00 Teatteriravintola ILO:ssa. Paikalla oli 10 yhdistyksen jäsentä ja etäyhteydellä mukana oli 6 jäsentä. Vuosikokous hyväksyi yhdistyksen toimintakertomuksen ja -suunnitelman sekä tulo- ja menoarvion. Tilinpäätös vahvistettiin ja vastuuvapaus myönnettiin hallituksen jäsenille. Vuosikokouksen valitsema hallitus varajäsenineen ja toimihenkilöineen näkyy kohdassa 1.

STESO:n hallitus kokoontui toimintakauden aikana kolme kertaa etäyhteyksillä:

- 17.1.2023
- 23.3.2023
- 18.8.2023

Lisäksi oli kolme sähköpostikokousta:

- 22.-28.2.2023
- 5.-9.6.2023
- 4.-11.10.2023

STESO RY TOIMINNAN PAINOPISTEET 2023

3.1 Laadukas toiminta

Yhdistys aloitti toimintavuotensa uudessa tilanteessa hyvinvointialueen käynnistettyä toimintansa. Yhteydenpitoa uusiin organisaatioihin vahvistettiin jäsenhankintaa silmällä pitäen. Yhdistys joutui myös pohtimaan omaa toimintaansa uudessa toimintaympäristössä.

Nikotiinin Sote-verkosto

Tupakaton sote -verkosto vaihto nimeksi nikotiinin sote -verkosto. Tupakka- ja nikotiinittomuustyön itsearviointikysely toteutettiin jo toisen kerran uudella lyhennetyllä lomakkeella, jota työstettiin pienessä työryhmässä kevään ja syksyn aikana 2023. Kysely lähetettiin kaikille 12:sta jäsenorganisaatiolle ja kyselyyn vastasi 10 jäsenorganisaatiota. Kysely oli mahdollista jakaa omassa organisaatiossa myös koko henkilöstölle. Kyselyyn tuli vastauksia yhteensä 235, joista 9 vastasi oman organisaationsa yhteyshenkilönä. Kysely toteutettiin webropol- kyselynä 2.10.- 12.11.2023. Kysely tuotti tänä vuonna laajemmin tietoa henkilöstön näkökulmasta.

Kevään nikotiinin sote -verkoston tapaamisessa 25.5.2023 aiheena oli nuuska ja uudet nikotiinituotteet, Pirkanmaan tupakasta ja nikotiinista vieroituksen tuen malli sekä henkilöstön tupakasta vieroituksen tuki. Syksyn tapaaminen järjestettiin Valtakunnallisten Tupakka ja Terveys -päivien yhteydessä. Aiheina olivat digitaaliset apukeinot tupakkavieroitustyön tukena, tupakkavieroitus keuhkosityövän LDCT-seulonnan yhteydessä, vauvaa odottavan perheen nikotiinivieroitus sekä pitkäaikaistyöttömien tupakoinnin lopettamisen tuki elintapaohjauksen keinoin. Syksyllä päivitettiin nikotiinin sote -verkoston kriteerit.

Filha ry on vuoden aikana täydentänyt tupakka- ja nikotiinivieroituksen verkkokurssin sisältöä päivitetyn Käypä hoito -suosituksen sekä STM:n suosituksen tupakasta ja nikotiinista vieroituksesta hyvinvointialueille sisällöillä. Kurssin siirtäminen TerveyskyläPRO alustalle siirtyi keväälle 2024.

STESO ry on ollut edustettuna Global Network for Tobacco Free Health Care Services -verkoston yleiskokouksessa 2.6.2023 ja Gold Forum seminaarissa 20.9.2023. STESO ry osallistui lisäksi Savuton Suomi- 2030 verkoston ohjausryhmän ja nikotiinivieroituksen asiantuntijatyöryhmän työskentelyyn.

Nikotiinin Sote- verkostotoiminnasta ovat vastanneet Minna Piirainen, Patrick Sandström ja Tuula Vasankari.

TF MED verkostotoiminta

Kansainvälisen Task Force Migration, Equity & Diversity (TF MED) verkoston toiminnan elvyttämistä jatkettiin edellisen vuoden keskustelujen pohjalta. Yhteydenpito jatkui pääosin sähköpostein sekä yhteisissä Teams-etäpalaverissa, joita järjestettiin vuoden aikana yhteensä viisi kappaletta. Osallistujat olivat Suomesta (Eeva Häkkinen), Belgiasta (Hans Verrept ja Clémence Braem) Irlannista (James Glover ja John Nwobo), Norjasta (Ragnhild Storstein Spilker) sekä Kanadasta (Karima Karmali ja Marie Serdynska). Kansainvälisen HPH-konferenssin yhteydessä Wienissä järjestettiin yksi kokous lähiosallistumisena 20.9.2023 ja lisäksi 21.9.2023 pidettiin yhteinen workshop teemalla ”Using the HPH Equity Standards to strengthen healthcare for vulnerable communities”. Kokousten tarkoituksena oli valmistella TF MED -verkostotoiminnalle kolmevuotinen toimintasuunnitelma verkoston toiminnan ja jatkuvuuden turvaamiseksi. Toimintasuunnitelman mukaan keskitytään aluksi yhdenvertaisuusstandardien päivittämiseen. HPH-verkoston General Assembly hyväksyi toimintasuunnitelman vuosille 2024-2026 kokouksessaan marraskuun lopulla.

Ravitsemusterveyden edistäminen

STESOn ravitsemustyöryhmän kokoontui vuoden 2023 aikana etäyhteydellä kolme kertaa. Itsearviointikyselyn jatkotyöstämiseksi kartoitettiin yhteistyömahdollisuuksia Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kanssa.

Työryhmän myötävaikutuksella Ravitsemusterveyden edistämisen standardit ja ravitsemushoidon indikaattorit saatiin maininta Ravitsemushoitosuositukseen (THL 2023). Standardit ovat esimerkki ravitsemusterveyden laadun itsearvioinnin ja tiedolla johtamisen työkalusta.

3.2 Yhteistyötahot

Suomen terveyttä edistävät sairaalat ja organisaatiot ry kuuluu kansainväliseen Health Promoting Hospitals and Health Services (HPH) -verkostoon ja täten myös STESO:n jäsenorganisaatiot kuuluvat yhdistyksen kautta HPH -verkostoon. Yhdistyksen HPH koordinaattorina ja Governance Boardin jäsenenä toimi Nina Peränen GB kokoontui vuoden 2023 aikana yhdeksän kertaa.

General Assembly kokoontui vuonna 2023 kaksi kertaa: 5.5.2023 ja 22.11.2023.

Yhdistys tekee lisäksi tiivistä yhteistyötä joko itsenäisesti tai jäsenorganisaatioiden toiminnan kautta seuraavien organisaatioiden kanssa:

- Filha ry
- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- Aluehallintovirastot
- Kulttuurihyvinvointipooli
- Ravitsemusterapeuttien yhdistys
- Terve Kunta -verkosto
- Savuton suomi 2030 -verkosto
- Task Force Migration, Equity & Diversity (TF MED) verkosto
- Global Network for Tobacco Free Health Care Services -verkosto.
- Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy

4.3 Viestintä

Yhdistyksen ulkoinen tiedotus tapahtuu verkkosivujen (www.steso.fi) kautta ja niitä pyritään päivittämään säännöllisesti sihteerin toimesta. Yhdistyksellä on twitter -tili, jonka päivittäminen on vaatimatonta. #steso käyttöä jäsenten omilla twiiteissä tulisi lisätä.

STESOn näkyvyyttä, esimerkiksi yhdistyksen diapohjan tai logon käyttöä tulisi lisätä entisestään.

STESO ry:n hallituksen puheenjohtaja Eeva Häkkinen, Etelä-Savon hyvinvointialueelta esitteli STESO ry:n verkostotoimintaa Hyvilin ja Kuntaliiton seminaarissa 25.5.2023. Esityksen nimenä oli ”Suomen terveyttä edistävät sairaalat ja organisaatiot STESO ry. tukena hyvinvointialueille”.

4.4 STESO verkoston kasvu ja jäsenistö

Yhdistyksen jäsenmäärä muuttui merkittävästi hyvinvointialueiden toiminnan päätyttyä. Yhdistys teki aktiivista työtä tavoittaakseen uudet hyvinvointialueet.

5 TALOUS

Yhdistyksen talous on hyvä. Tuloina on jäsenorganisaatioiden jäsenmaksut. Suurimmat menot koostuvat HPH-verkoston jäsenmaksuista.

Kokouksissa suosimme etäyhteyksiä, näin kokouskustannukset ovat pienet.

6 JÄSENORGANISAATIOIDEN TERVEYDEN EDISTÄMISEN TOIMINTAKERTOMUKSET 2023

Etelä-Karjalan hyvinvointialue

Laadukas toiminta: Maakunnallinen hyvinvointityöryhmä vaihtoi nimensä Etelä-Karjalan maakunnallinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtoryhmäksi. Työryhmässä on laaja edustus alueen keskeisistä toimijoista hyvinvointialueen, kunnan, elinkeinoelämän, järjestöjen sekä muiden yhteistyötahojen jäsenistä. Työryhmä kokoontui säännöllisesti. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen keskeisiä asioita käsiteltiin myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmässä.

Maakunnassa on toiminut jo useamman vuoden ajan maakunnallinen elintapaohjauksen ja liikuntaneuvonnan verkosto. Verkoston koollekutsujana toimii hyvinvointialue ja sen jäsenenä on kuntien liikuntaneuvojat sekä järjestöä edustaa Etelä-Karjalan Liikunta ja Urheilu ry. Verkostotapaamisten tavoitteena on tiivistää hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen toimintaa, toimia vastinparina sekä kehittää työtä yhdessä. Maakunnan alueella on otettu liikuntaneuvonnassa yhteinen kirjaamisen pohja käyttöön sekä tehty henkilökunnalle ohjeet asiakkaan liikunnan puheeksiottamiseen ja ohjaamiseen kunnan liikuntapalveluihin.

Hyvinvointialueella toimi kaksi hyvinvointivalmentajaa, jotka tarjosivat elintapaohjausta koko maakunnan alueella. Elintapaohjausta tarjottiin sekä lähi- että etävastaanottona. Asiakkaita ohjautui palveluun hyvin. Suurin osa heistä ohjautui terveys- ja hyvinvointiasemien henkilöstön ohjaamana ravitsemuksen ohjaukseen. Yksilö ohjauksen ohella toteutettiin myös ryhmätoimintana ELO- elämäntaparyhmä sekä Verkkopuntari painonhallintaryhmä. Elintapojen merkityksestä sekä siihen saatavasta tuesta lähti alueen 55- ja 64- vuotiaille digiviesti. Etelä-Karjalan hyvinvointialue ja HUS toteuttivat yhteistyössä henkilöstölle hyvinvointimittaukset, sekä siihen liittyvät hyvinvointiluennot. Hyvinvointimittauksia on tarkoitus jatkaa vuosittain.

Ehkäisevässä päihdetyössä (EPT) toimi kaksi asiantuntijaa. He koordinoivat koko maakunnan alueen Pakka- työtä ja keräsivät alueen kunnissa tehtävän Pakka- kysyntätöiden sekä maakunnallisen tarjontatyön toiminnan tietoja yhteen maakunnallisesti. Vuoden 2023 aikana tarjontatyöryhmä kokoontui kaksi kertaa. Tarjontatyön toimesta toteutettiin päihdetilannekysely. Kyselyyn vastasi 1632 eteläkarjalaista. Kunnat toteuttivat Pakka- kysyntätöitä kuntakohtaisissa työryhmissä.

Ehkäisevä päihdetyö ja oppilashuollon tiimi tekivät yhteistyössä esityksen hyvinvointialueen tuesta kouluille tehtävään päihdekasvatustyöhön. EPT oli mukana kouluille ja nuorisotiloille

hyvinvointipäivissä päihdeaiheilla pisteillä pitämässä hyvinvointiin ja päihteisiin liittyviä päihdekasvatustuokioita sekä osallistuivat usean kunnan koulujen vanhempainiltaan kertomaan vapettamisesta. EPT toteutti myös kolme Otetaan nikotiinituotteet puheeksi – etäkoulutusta nuorten parissa toimiville ammattilaisille. Hyvinvointialueen perusterveydenhuoltoon aloitettiin viemään ”Meillä otetaan päihteet puheeksi- mallia”. Tavoitteena on, että kaikilta asiakkailta kysytään alkoholin käytöstä ainakin kerran vuodessa. Henkilökunnalle järjestettiin tietoiskuja aiheesta ja kirjaamiseen liittyvää koulutusta jatketaan edelleen. Jatkossa varmistetaan toimintamallin laajentaminen myös huumausaineisiin, nikotiinituotteisiin ja rahapelaamiseen.

Vapaaehtoistoimintaa toteutettiin mm. olemalla mukana Serkku-autotoiminnassa. Lappeenrannan seurakuntien liikkuvan sosiaalityön Serkku-auto saavutti haja-asutusalueiden asiakkaita, joissa keskeistä kokoontumispaikkaa ei kenties enää ole tai joissa palvelut eivät ole kattavasti saatavilla. Tavoitteena oli asiakaslähtöinen kohtaaminen sekä tarvittaessa palveluihin ohjaaminen. Liikkuva ja etsivä toiminta on nähty soveltuvan sekä koronan että kustannusten nousun aiheuttamaan palveluvajeeseen, yksinäisyyteen sekä eristäytyneisyyteen. Autossa teemoina ovat olleet hyvinvointialueiden ikääntyneiden palvelut, elintavat, kaatumisen ja yksinäisyyden ehkäisy. 1.8.2022- 30.6.2023 Serkku-auto tavoitti noin 1400 asiakasta, yli 200 kohtaamista kuukaudessa ja ajopäiviä 87.

Ravitsemus: Maakunnallinen ravitsemustyöryhmän kokoonpanoa päivitettiin hyvinvointialueen organisaatiota vastaavaksi. Työryhmässä on mukana alueen kuntien edustus ja koordinoitu järjestöedustus. Toimintakyky- ja hoivan puolella toimii ravitsemusvastaavien verkosto, joiden kanssa on pidetty yhteisiä kokouksia- ja koulutuksia 3- 4 kertaa vuodessa. Pääpaino koulutuksissa on ollut Vireyttä seniorivuosiin- verkkokoulutuskokonaisuudessa sekä uuden ravitsemushoitosuosituksen tunnetuksi tekemisessä. EKHVA:lla ei ole omaa sisäistä ravitsemustyöryhmää esim. sairaalapalveluita koskien. Sairaalan yksiköiden osastotunneilla on käsitelty ravitsemusteemoja.

Yhteistyötä ja yhteisiä käytäntöjä on vahvistettu sairaalan osastojen ja ruokapalvelujen (SaTu) välillä. Ravitsemusterapeutit ovat osallistuneet kehittämissyhteistyöhön tavoitteena, että tilattu ruoka vastaa Ravitsemushoitosuosituksen ruokavalioita ja laadullisia tavoitteita.

Ruokakasvatuksen vahvistamista on toteutettu Etelä-Karjalan kunnissa varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Uusia kuntia on saatu mukaan verkostoyhteistyöhön (seurantamittarit kouluterveyskyselystä ja Nykytila.fi:sta). Saatettu kuntiin tiedoksi Kouluruuan kehittämisohjelma (MMM 2022) ja kansalliset tulokset selvityksestä Ravitsemus osana kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä – tilannekuva 2022.

Viestintä: Elintapoihin, vapaaehtoistyöhön, ehkäisevään päihdetyöhön sekä ravitsemukseen liittyvää viestintää on toteutettu henkilöstölle Intrassa sekä kuntalaisille sosiaalisessa mediassa ja muutamilla medianostoilla sanomalehdissä. Lisäksi tietoa on jaettu EKHVA:n omassa Uutiskirjeessä, joka ilmestyy kolme kertaa vuodessa.

Minna Piirainen, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntija, Ekhva

Etelä-Savon hyvinvointialue 2023

Laadukas toiminta: Etelä-Savon hyvinvointialueen toiminta alkoi vuoden alusta. Samaan organisaatioon yhdistyivät usean eri organisaation sosiaali- ja terveystyöt sekä Etelä-Savon pelastuslaitoksen ja Vaalijalan erityishuoltopiirin palvelut. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimielimenä aloitti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta. Eloisa liittyi Suomen terveyttä edistävät sairaalat ry:n jäseneksi tammikuussa tehdyllä aluehallituksen päätöksellä. Eloisan palvelustrategiaan on sisällytetty tavoitteita, jotka nousevat STESO:n standardeista käytännön toimintaan. Valtuustokauden alueellinen laaja hyvinvointikertomus ja suunnitelma valmisteltiin ja hyväksyttiin aluevaltuustossa joulukuussa. Eloisa osallistui STESO-verkostoyhteistyöhön liittyvään Tupakaton sote -auditointiin, jonka tulokset esiteltiin lautakunnalle marraskuun kokouksessa. Hyvinvointialueelle nimettiin ehkäisevän päihdetyön työryhmä, jossa on yhdyshenkilöt Eloisalta ja vastinparit kaikista Etelä-Savon kunnista. Vuoden lopulla valmisteltiin yhdessä kuntien kanssa ehkäisevän päihdetyön suositukset kunnille.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä todettiin Eloisan alueella yhtenäistämistarpeita, sillä usean organisaation liittyttyä yhteen monissa käytänteissä on todettu eroavuuksia. Toimintojen yhtenäistämistä aloitettiin heti toiminnan käynnistymisen jälkeen. Exreport -järjestelmään luotuja HYTE-mittareita päivitettiin uuden organisaation laajuista toimintaa vastaavaksi. Vertailua edellisiin vuosiin ei ole mahdollista muutosten vuoksi. Terveystarkastuksia tehtiin vuonna 2023 61 667, joista toimintoluokitus-SPAT-merkintöinä 30 351 kappaletta ja THL-toimenpideluokituksen mukaisina OAA toimenpiteinä 31 316 kappaletta. Terveystyön liittyvän ohjauksen ja neuvonnan tietosisällöt koostuvat mm. kasvun ja kehityksen, lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen, liikunnan sekä tunnettuun terveysongelmaan, ravitsemukseen ja painon hallintaan, päihteisiin ja riskikäyttäytymiseen, tapaturmien ehkäisyyn tai seksuaaliterveyteen liittyvistä tietosisällöistä. Terveystyön edistämisen neuvontaa ja ohjausta kirjattiin toimenpideluokituksen mukaisilla koodeilla (OAB / IHA / IHZ) yhteensä 49 568 kertaa. Rokotuskattavuus säilyi kokonaisuutena hyvällä tasolla ja rokotuksia annettiin kaikkiaan 85 699 kappaletta.

Elintapaohjaus on vakiintunut alueella pysyväksi toiminnaksi. Elintapaohjausverkoston koordinaatio ulotettiin toiminnallisesti koko maakunnan alueelle ja elintapaohjaajien määrää hyvinvointialueella lisättiin. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen monialaisen HYTE-palvelukonseptin ja digitaalisen palvelualueen kehittämiseen ja käyttöönottoon liittyvä e-Eloisa (RRP2) hankkeen kehittämistyö alkoi vuoden alussa. Hanke saa rahoitusta ja on osa Suomen kestävä kasvun ohjelmaa.

Viestintä: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvän Parasta itää! -nimisen hankkeen toiminta jatkui osana laajaa itä- ja kaakkoissuomalaisista hankekonsortioita. Hanke osallistui STESO-päivien järjestelyihin ja ohjelmasisällön toteutukseen järjestämällä osallistujille kaksipäiväisen ilmiölähtöisen valmennuksen yhteistyössä Eloisan ja STESO ry:n kanssa. Lisäksi Parasta itää! -hankkeen toimijat julkaisivat huhtikuun alussa STESO-päivistä blogitekstin teemalla ”Suomen terveyttä edistävät sairaalat ja organisaatiot ilmiöiden äärellä”.

Mikkelissä 16.1.2024

Eeva Häkkinen, hyvinvointikoordinaattori

HUS-yhtymä

Laadukas toiminta: Sote-uudistuksen ja Uudenmaan erillISRatkaisun mukaisesti vuoden 2023 alusta Uudellamaalla sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluja järjestää neljä hyvinvointialuetta (HVA) ja Helsingin kaupunki sekä HUS-yhtymä erikoissairaanhoidon järjestäjänä. Uusimaalain mukaisesti HUS-yhtymässä tulee olla perusterveydenhuollon yksikkö (Pth-yksikkö), joka tukee palvelujen yhteensovittamista erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon välillä.

HUS järjestämissopimukseen on kirjattu, että Pth-yksikkö toimii HUS-yhtymän hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työn (hyte) vastuutahona. HUSin lakisääteisinä (615/2021, 8§) tehtävinä on Uudenmaan asukkaiden hyte-tilanteen seuranta alueittain ja väestöryhmittäin, osallistuminen vuosittaisiin hyte-neuvotteluihin HVA:iden, kuntien ja muiden hyte-tahojen kanssa, osallistuminen HVA:iden ja Helsingin hyvinvointikertomusten ja -suunnitelmien laadintaan, muu hyte-yhteistyö HVA:iden ja Helsingin sekä muiden hyte-toimijoiden kanssa, HUSin erikoissairaanhoidon liittyvä hyte-työ sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen TKKI-toiminta.

Asiakasosallisuus toteutuu HUSissa asiakaspalautteiden, asiakasraatien ja kokemusasiantuntijatoiminnan sekä OLKAN vapaaehtoistoiminnan kautta. Vuonna 2023 on asiakasosallisuusohjelmaa laadittu HUSin strategisena projektina. HUSissa on yli kymmenen vuoden ajan ollut käytössä näyttöön perustuvat yhtenäiset toimintamallit kaatumisten, painevaurioiden ja vajaravitsemuksen ehkäisylle sekä kivun hoidolle ja näihin liittyvät moniammatilliset asiantuntijaryhmät.

Vuonna 2023 HUSiin perustettiin uusi sisäisen hyte-työn ryhmä, jonka tehtävänä on linjata HUSin omassa toiminnassaan toteutettavan hyte-työn tavoitteet, seurata tavoitteiden saavuttamista ja toiminnan vaikuttavuutta sekä edistää hyte-näkökulman integroimista kaikkeen toimintaan huomioiden kansainväliset Health Promoting Hospitals and Health Services -verkoston (HPH) standardit.

Hyvä kierre -projektissa (2019-2023) jatkettiin näyttöön perustuvien toimintamallien käyttöönoton tukemista, yhdessä oppimista ja yhteiskehittämistä verkoston teemoissa. Järjestimme kulttuurihyvinvointi-teemaisen verkostopäivän keväällä sekä kunkin viiden teemaverkoston kehittämispajat syksyllä. Projektin päätöseminaarina marraskuussa toimineen Hyvä kierre -päivän teemana oli resilienssi, jota tarkasteltiin yksilön, työyhteisön, organisaation ja verkostojen tasolla.

Hyvä kierre -projektissa syntynyt sote- ja hyte-ammattilaisten ja asiantuntijoiden verkostotoiminta on vakiinnuttanut toimintansa ja asemansa. Vuonna 2023 teimme verkostokyselyjä ja kävimme keskustelua kehittääksemme verkostoa vastaamaan Uudenmaan alueen kansalaisten ja ammattilaisten muuttuvia tarpeita. Verkosto toimii jatkossa projektin päätyttyäkin tärkeänä osana niin alueiden kanssa tehtävää kuin HUSin sisäistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä.

Terveyden edistämisen Teams-aamuseminarit jatkuivat suunnitellusti. Kerran kuussa paneuduttiin 40 minuutin ajaksi ajankohtaiseen terveyden edistämisen teemaan, jota käsiteltiin asiantuntija-alustuksin sekä käytännön työkaluja esitellen.

Yhteistyötahot: Uudenmaan hyvinvointialueiden, Helsingin ja HUS-yhtymän välille luotiin hyte-yhteistyörakenteita ja toimintamalleja lakisääteisten tehtävien ja muun yhteistyön toteutumiseksi. Hyte-tiimi tapasi säännöllisesti vapaamuotoisissa kahdenvälisissä tapaamisissa kaikkien alueiden vastinpareja. Viralliset hyte-neuvottelut hyvinvointialueiden ja kuntien johdon välillä käytiin Länsi-Uudenmaan ja Vantaan ja Keravan hyvinvointialueiden sekä Helsingin kanssa. Käytössä oli erilaisia yhteistyö- ja neuvottelumalleja.

Uusimaatasoista yhteistyötä hyvinvointialueet, Helsinki ja HUS tekevät järjestämissopimuksen mukaisessa uusimaatasoisessa Hyte-ryhmässä. Ryhmän tavoitteena on yhteistyöllä vaikuttavasti edistää Uudenmaan asukkaiden hyvinvointia, terveyttä ja arjen turvallisuutta sekä tukea painopisteen siirtymistä raskaista palveluista ennaltaehkäisyyn. Vuoden 2023 työ painottui yhteistyömallin suunnitteluun ja yhteisen Uusimaatasoisen tilannekuvan määrittelyyn.

Koulutus-, tutkimus- ja kehittämissyhteistyötä hyte-sisällöissä tehtiin Metropolian YAMK terveyden edistämisen jatko-opiskelijoiden, Itä-Suomen yliopiston, THL:n ja Helsingin yliopiston yleislääketieteen erikoistujien opintoihin liittyen. Sote-verkoston tutkimus -yhteistyö Helsingin yliopiston ja muiden verkostoammattilaisten kanssa jatkui uusien [Verkostojohtamisen käsikirja](#):n blogitekstien kirjoittamisella. Sydänliiton kanssa tavattiin säännöllisesti ja Pth-yksikkö teki alueellista yhteistyötä tukeakseen Sydänliiton Tulppavalmennuksen laajentumista Uudellemaalle. HUS-yhtymä ei ole mukana virallisessa hyte-palvelukonsepti-hankkeessa, mutta on päässyt mukaan seuraamaan ja kehittämään erikoissairaanhoidonkin kannalta tärkeää kokonaisuutta.

Pth-yksikkö on toiminut HUSin edustajana STESO:ssa ja sen Tupakaton Sote-verkostossa, sekä lisäksi HUSin edustajana Savuton Suomi 2030 asiantuntijaryhmässä. Pth-yksikön Hyvä kierre -projekti järjesti useita tupakoimattomuuden ja nikotiinittomuuden edistäminen -aiheisia tilaisuuksia sote ammattilaisille ja asiantuntijoille ja osallistui aktiivisesti HUSin Savuton sairaala -toimintaan. HUS myös vastasi STESO:n tupakka- ja nikotiinityön auditointikyselyyn.

Pth-yksikkö teki yhteistyötä Terveyskylän kanssa Tupakoinnin lopettaminen hyvän hoidon tukena ja Tupakoimattomana leikkaukseen itsehoito-ohjelmien päivytystyössä, ohjausryhmässä ja sisällöntuottajana verenpaineen itsehoito-ohjelman kehittämisessä sekä Filha ry:n tukena STESO:n rahoittamassa Tupakoinnin lopettamisen tuen verkkokurssin suunnittelussa.

Työtämme tukevana asiantuntijaryhmänä toimi järjestöjen, oppilaitosten ja tutkimuslaitosten asiantuntijoista koostuva ryhmä, joka kokoontui vuoden 2023 aikana kolmesti.

Viestintä: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä viestinnän välineinä oli HUS Pth-yksikön Hyte-toiminnan nettisivut www.hus.fi/hyvakerre, HUS intranet-sivut, uutiskirjeet, sähköpostiviestit, verkoston Teams-tiimit, blogikirjoitukset ja Instagram-tili. Pth-yksikkö on vuoden 2023 tavoitteensa mukaisesti viestinyt kaikissa tarjoutuvissa tilanteissa STESO:n toiminnasta ja hyödyistä uusimaatasoisen ja kansallisen hyte-työn kehittämisessä.

Paula Häkkänen, Terveyden edistämisen vs. ylilääkäri, HUS

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue järjesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen alueellisen kiertueen heti toimintavuoden aluksi, jossa huomiota kiinnitettiin erityisesti asukkaiden mahdollisuuksiin saada tukea terveellisissä elintavoissa (päihteettömyys, liikunta, nikotiinittomuus, ravitsemus, mielen hyvinvointi) sekä omahoidon ja itseasioinnin kautta että ammattilaisten tuella. Asiakasohjausta erityisesti varhaisen tuen ja neuvonnan osalta vahvistettiin alueellisesti. Sähköisen asioinnin lisäksi alueelle tuotiin lähineuvonnan kynnyksettä palvelupisteitä erityisesti tukemaan niiden asukkaiden tarpeita varhaisessa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tuessa, jotka eivät voi sähköistä asiointia käyttää.

Päihteettömyyden ja nikotiinittomuuden osalta järjestettiin yksi webinaari (nikotiinittomuus, sähkösavuke) ja alkusyksystä iso mielenterveys- ja päihdeseminaari yhteistyössä järjestöjen kanssa.

Alueella alettiin kehittää elintapaohjauksen viitekehystä strukturoiduksi toimintamalliksi hyvinvointialueen sisäisen ja yhdyspintojen välisen yhteistyön vahvistamiseksi erityisesti liikunnan lisäämisen, ravitsemusterveyden, päihteettömyyden ja riippuvuuksien sekä uniterveyden vahvistamiseksi. Mallin edelleen kehittäminen jatkuu tulevana vuotena.

Lasten ja nuorten mielenhyvinvoinnin vahvistamiseksi järjestettiin puntaroivia asukaspaneelleja. Lisäksi tietyissä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteissä toteutettiin ilmiötyöpajoja yhteistyössä muiden toimijoiden (kunnat, järjestöt) kanssa ja teemaverkostojen työskentelyä vahvistettiin.

Uudenmaan tasoinen hyvinvointialueiden ja HUS:n yhteinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä aloitti toimintansa. Tavoitteena on vahvistaa hyte-työtä HUS järjestämissopimuksen mukaisesti valituissa painopisteissä ja tuoda se konkreettiseksi osaksi palveluketjuja.

Yhteistyötä vahvistettiin sekä muiden Uudenmaan hyvinvointialueiden, HUS:n, kuntien että järjestöjen kanssa aktiivisesti kuluneen vuoden aikana. Tulevaisuudessa on tavoitteena erityisesti vahvistaa yhteistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen viestintää ja fokusoida toimintaa valittuihin painopisteisiin vaikuttavammin.

Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella on luotu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen viestinnän toimintamalli, jota toteutettiin vuosikellomaisesti mm. ajankohtaisten teemojen (kansalliset teemaviikot) mukaan. Toimintamallia hyödynnetään osittain myös hankkeita koskevassa viestinnässä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -teemaisia (ravitsemus, päihteettömyys, nikotiinittomuus, elintavat) tiedotteita julkaistaan Keusoten verkkosivuilla sekä intrassa.

Käytössä on myös Tukea hyvinvointiin ja terveyteen -verkkosivukokonaisuus, jolla julkaistiin hyvinvointiin ja terveyden edistämiseen liittyviä artikkeleita. Hyte-verkkosivukokonaisuuden sisältöä jaettiin mm. Keusoten ja yhteistyökumppaneiden somekanavilla ja uutiskirjeissä.

Alueelliselle Hyte- viestinnälle vahvistettiin toimintamalli, jossa ovat mukana mm. Keusote (lähineuvonta, järjestöyhteistyö, viestintä), Keski-Uudenmaan Järjestöneuvottelukunta ja OLKA-toiminta. Toimintamalli vahvistaa viestinnällistä yhteistyötä ja tiedonkulkua yli organisaatorajojen (erityisesti Keusoten ja järjestöjen) sekä tukee alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteutumista.

Kristiina Kariniemi-örmälä, integraatiojohtaja

Keski-Suomen hyvinvointialue

Laadukas toiminta

Keski-Suomen hyvinvointialueella keskitettiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö konsernipalveluihin hyvinvointi ja kumppanuudet -palvelualueelle. Hyvinvointialueen strategia lähtee vahvasti hyvinvointi ja terveyserojen kaventamisesta sekä yhteistyön ja kumppanuuksien vahvistamisesta. Hyvinvointi ja kumppanuudet palvelualue toteuttaa strategian toimeenpanoa kuusi erillisohjelmaa sisältävän hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelman sekä osallisuusohjelman kautta. Hyvinvointi ja kumppanuudet palvelualueen kokonaisvahvuus on 9 htv lisäksi on hanketyöntekijöitä. Tiimissä on vahvistettu vuonna 2023 ehkäisevän päihdetyön, väkivallan ehkäisyn sekä elämäntapaohjauksen osaamista henkilöresurssein.

Vuonna 2023 toiminnassa näkyi vahvasti rakenteiden vahvistaminen, kumppaneiden tunnistaminen sekä yhteisen tietopohjan rakentaminen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyölle. Lakisääteiset hyvinvoinnin edistämisen neuvottelut kuntien kanssa toteutettiin syksyllä 2023.

Yhteistyö:

Yhteistyötä hyte-rakenteen osalta on aloitettu hyvinvointialueen tietojohtamisen palvelualueella erityisesti hyvinvointikertomustyön osalta sekä hyvinvointitiedon koostamisessa. Lisäksi yhteistyötä on aloitettu myös yliopiston kanssa erityisesti analysoidun tietopohjan osalta. Yhteistyötä on jatkettu alueen kuntien koordinaattoreiden kanssa ja tavoitteena on tukea yhteisövaikuttavuuden periaatteiden toteutumista ja sen kautta myös tavoitteiden ja toimenpiteiden yhteistä määrittelyä hyte-työn edistämiseksi. Lisäksi on aloitettu myös eri hyvinvointialueiden kontaktointi hyte-rakenteen kartoittamisen sekä hyte-johtamisen yhteistyön näkökulmasta.

Yhteistyö savuton sairaala -työryhmän osalta on hyvinvointialueelle siirtymisen myötä katkennut, sillä puheenjohtaja siirtyi osittain toiseen tehtävään ja sihteeri siirtyi kokonaan toiseen organisaatioon. Uusia työryhmiä ei ole saanut perustaa, joten työryhmän toiminta on tällä hetkellä tauolla. Tämän vuoksi Tupakaton sote-itsearviointikyselyyn ei ole vastattu 2023.

Yhteistyötä on tehty myös osallistavan taiteen osalta yhteistyökumppaneiden kanssa eri rahoitusmuotojen avustuksilla. Osallistavan taiteen suunnitelmaa on toteutettu erityisesti erikoissairaanhoidon palveluissa ja tästä on syntynyt erityisesti osallistavan taiteen toimintaan huomioitavia toimintakäytäntöjä, jotka varmistavat toiminnan laadun, turvallisuuden sekä potilaiden että henkilöstön osallisuuden.

Viestintä

Viestintää on tehostettu kohdennetuvin uutiskirjein henkilöstölle sekä sidosryhmille ja kumppaneille. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden teemat ovat olleet uutiskirjeissä esillä. Lisäksi kohdennettua viestintää on toteutettu eri yhdyspintatapaamisissa, kuntien hyte-neuvotteluissa, toiminnallisissa hyte-verkostoissa sekä aluehyte-verkostoissa.

Susanna Mutanen, hyte-päällikkö Keski-Suomen hyvinvointialue

Pirkanmaan hyvinvointialue

Laadukas toiminta

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Pirkanmaan hyvinvointialueella (Pirha) on organisoitu sosiaali- ja terveystalot horisontaalisesti poikkileikkaavaan integraatiotoimintaan; integraatiotoimintalueelle hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuuyksikköön. Vastuuyksikköön on vuoden aikana resursoitu yksikön vetäjän lisäksi vastuuhenkilöitä elintapaohjaukseen, ehkäisevään päihdetyöhön, väkivallan ehkäisyyn ja ravitsemus- sekä liikuntaneuvontaan.

Pirhan lakisäätöinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelmat on valmisteltu yhdessä kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa ja hyväksytty aluehallituksessa joulukuussa 2023. Suunnitelmat saavat lopullisen poliittisen tuen aluevaltuuston päätöksellä helmikuussa 2024.

Koordinoitu valtakunnallisen RRP-hankkeen toisen kauden v. 2023 - 2025 pilari 4 investointi 2:n Pirkanmaan osahanketta, jossa rakennetaan alueellista elintapaohjauksen palvelutarjotinta. Alueellinen elintapaohjauksen digitaalinen palvelutarjotin on julkaistu osana Pirhan verkkosivuja nimellä "Hyvinvointia elintavoilla". Kunnat ja järjestöt ovat saaneet ohjausta palveluiden kuvaamiseksi PTV:n (palvelutietovaranto) mukaisesti, mikä on edellytys niiden linkittämiseksi sivustoon.

Osallistuttu Tupakaton sote-itsearviointikyselyyn syksyllä 2023. Itsearviointikyselyn kohdejoukkoa laajennettiin Pirkanmaan hyvinvointialueella. Savuttomuutta ja nikotiinittomuutta tukeva toimintaohjelma hyväksyttiin sairaalapalveluissa.

Sairaalapalvelujen kulttuurihyvinvointisuunnitelma, Taiteella ja kulttuurilla lisää hyvinvointia 2023–2025, valmistui osana Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaus Pirkanmaalla –hanketta kesällä 2023. Suunnitelman toimeenpanoa käynnistetty.

Yhteistyö

Koordinoitu alueen kuntien HYTE-koordinaattoreiden verkoston toimintaa. Käyty lakisäätöiset kuntaneuvottelut kaikkien Pirkanmaan kuntien kanssa syksyllä 2023. Osallistuttu THL:n koordinoimaan alueiden HYTE-vastuuvalmistelijoiden verkoston toimintaan. Osallistuttu Tupakaton sote-verkostotapaamisiin sekä Pirkanmaan kulttuurihyvinvoinnin kehittämisen KULTU-verkostotyöskentelyyn sekä alueellisen ennaltaehkäisevän päihdetyön (EPT)-verkostotyöskentelyyn.

Viestintä

Esitelty alueellista hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmia Pirhan kaikissa vaikuttamis- ja muissa toimielimissä. Luotu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sivut pirha.fi -sivustolle. Nikotiinittomuuden tukemiseen toteutettiin some-kampanja Pirkanmaan hyvinvointialueen some-kanavissa. Henkilökunnalle tiedotettiin sisäisiä viestintäkanavia hyödyntäen erilaisista koulutusmahdollisuuksista sekä ajankohtaisista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen teemoista.

Mari Lahtinen, kehittämispäällikkö

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue

Laadukas toiminta

Siun soten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä kokoontui kymmenen kertaa vuonna 2023. Hyte-toiminnan johtamisesta ja koordinaatiosta vastasi kehittämisjohtaja. Hyte-resursseina oli lisäksi kumppanuuspäällikkö, ennaltaehkäisevän päihdetyön asiantuntija sekä eri hankkeissa olevat resurssit esimerkiksi järjestöyhteistyön, hyte-palvelukonseptin, elintapaohjauksen ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn kehittämiseksi.

Elintapaohjauksen nykytilakartoituksessa esiin nousseisiin tarpeisiin vastattiin kehittämällä elintapaohjauksen polku, joka sisältää asiakkaan ja ammattilaisen osion. Ammattilaisen elintapaohjauksen polku toimii sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille näyttöön ja tutkittuun tietoon pohjautuvana toimintamallina elintapaohjauksen toteuttamiseen Siun soten alueella. Ammattilaisten elintapaohjauksen osaamista vahvistettiin toteuttamalla Ammattilainen elintapamuutoksen tukijana -koulutuskokonaisuus terveysasemien henkilöstölle, Tulppa-ohjaajakoulutus sekä kehittämällä liikuntaneuvonnan verkkokurssi osaksi fysioterapeuttien perehdytystä. Elintaparyhmiä saatiin terveysasemilla uudestaan käyntiin koronatauon jälkeen ja linkkihenkilötoimintamallin pilotointi saatettiin loppuun. Elintapaohjauksen yhdyspintatyötä vahvistettiin käynnistämällä kuntien kanssa liikuntaneuvonnan palveluketjun kehittäminen sekä yhteistyö elintaparyhmien toteutuksessa. Maakunnallinen elintapaohjauksen verkosto kokoontui neljä kertaa ja järjesti neljä maksutonta koulutusiltapäivää eri toimijoiden ammattilaisille.

Ehkäisevässä päihdetyössä jatkettiin kehittämistyötä sote-ammattilaisten toteuttaman systemaattisen päihteiden ja pelaamisen puheeksioton ja mini-interventioiden tekemisen sekä kirjaamisen tueksi, ja koulutettiin sote-ammattilaisia Ehkäisevän päihdetyön polun käyttöön. Koulutusten myötä puheeksiottojen ja mini-interventioiden määrät saatiin kasvuun. Sote-ammattilaisille järjestettiin myös 13 muuta koulutusta ehkäisevän päihdetyön teemoista ja koulutusten avulla tavoitettiin 721 henkilöä. Maakunnallinen ehkäisevän päihdetyön verkosto kokoontui viisi kertaa. Lisäksi tehtiin yhteistyötä kuntien kanssa Pakka-toimintamallin käyttöön ottamisessa koko alueella. Pohjois-Karjalan ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelma vuosille 2023–2025 hyväksyttiin hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnassa. Syksyllä osallistuttiin Savuton sote-auditointikyselyyn.

Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn kehittämistarpeisiin vastattiin vuoden 2023 aikana jatkamalla MARAK-riskinarviointitoimintamallin jalkauttamista hyvinvointialueella sekä edelleen päivittämällä toimintamallia vastaamaan hyvinvointialueen tarpeita ja resursseja. Havaitsemisen, puheeksioton ja palveluohjauksen toimintamallia kehitettiin ja sitä koskeva materiaali vietiin henkilöstölle suunnatuille intrasivuille. Henkilöstön osaamisen vahvistamista tuettiin jatkamalla koko henkilöstölle suunnattuja Tunnista lähisuhdeväkivalta -koulutuksia ja vierailemalla yksiköiden työkokouksissa aiheen tiimoilta. Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn rakennetta kehitettiin aktiivisesti ja uusi THL suositusten mukainen rakenne valmistui vuoden loppuun mennessä. Alueellinen Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmä kokoontui vuoden aikana viisi kertaa ja uusi alueellinen Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön ohjausryhmä piti ensimmäisen järjestäytymiskokouksen 11/2023. Hanketyön koordinoimana järjestettiin kolme alueellista lähisuhdeväkivallan toimijoiden yhteistä kehittämispäivää sekä alueellinen lähisuhdeväkivallan ehkäisyn seminaari.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella hyte-palvelutarjottimen kehittämisessä keskityttiin vuonna 2023 sidosryhmäyhteistyön käynnistämiseen sosiaali- ja terveydenhuollon, kuntien ja kolmannen sektorin kanssa. Lisäksi kartoitettiin asukkaiden ja sote-ammattilaisten tarpeita palvelumuotoilun keinoin ja osallistuttiin kansalliseen kehittämistyöhön. Sote-palveluissa ja kunnissa yhteistyö käynnistyi hyte-toimijoiden ja johtohenkilöstön kanssa käydyillä keskusteluilla, hyte-palvelujen tunnistamisella sekä

palvelukuvausten tekoon kannustamisella (PTV). Järjestöyhteistyötä varten perustettiin järjestötyöryhmä, joka kokoontui neljä kertaa syksyllä 2023. Työryhmässä tuotettiin esitys hyvinvointialueen hyte-lautakunnalle siitä, kuinka kehittämistyössä voitaisiin edetä kolmannen sektorin kanssa.

Yhteistyötahot

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä tehtiin yhteistyössä mm. kuntien, kolmannen sektorin ja oppilaitosten kanssa. Keskeisiä yhteistyötahoja olivat kunnat, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto (maakunnallisen hyte-ryhmän toiminta), maakunnalliset järjestötoimijat (mm. kuntien hyvinvointikoordinaattoreiden verkosto & järjestöjen ja Siun soten välinen kumppanuusryhmä), hyvinvointialueen valmisteluun liittyvät yhteistyöryhmät sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvä hankeyhteistyö eri toimijoiden kanssa. Siun sote koordinoi ja kutsui koolle erilaisia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen verkostoja, kuten ehkäisevän päihdetyön ja elintapaohjauksen verkostot sekä maakunnallinen perhekeskusverkosto. Verkostojen kautta syvennettiin yhteistyötä tiettyjen teemojen tai kohderyhmien parissa tehtävään työhön.

Viestintä

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta viestintä keskittyi Siun soten henkilöstölle tapahtuvaan viestintään Intran kautta. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen viestinnän kokonaisuutta koostettiin hyvinvointialueen Intra-sivuille sekä alettiin suunnitella samankaltaista sisältöä myös verkkosivuille. Ehkäisevän päihdetyön viestintään panostettiin hankeresurssin avulla, ja ehkäisevän päihdetyön viestintä- ja vaikuttamissuunnitelma saatiin valmiiksi. Päihde- ja peliteemat näkyivät aktiivisesti niin asukkaille kuin ammattilaisille suunnatussa viestinnässä vuoden 2023 aikana.

Joensuussa 15.2.2024

Ellinoora Ojala, ennaltaehkäisevän päihdetyön asiantuntija
Reeta Raimoaho, asiantuntija
Sanna Pirinen, asiantuntija
Petra Liimatta, projektipäällikkö
Mira Sivonen, projektisuunnittelija

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

Laadukas toiminta

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue (Pohde) on [Suomen terveyttä edistävät sairaalat ja organisaatiot -yhdistyksen \(Steso\)](#) jäsen. Steson tavoitteena on vahvistaa terveyden edistämisen näkökulmaa sairaaloiden toimintakulttuurissa. Pohteen alueen sairaalat ovat sitoutuneet sisällyttämään terveyden edistämisen näkökulman osaksi päivittäistä toimintaansa.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen sairaaloiden terveyden edistämisen työryhmän tehtävänä on seurata ja arvioida terveyden edistämisen toimintaa ja terveyden edistämisen toimintamallien käyttöönottoa. Vuonna 2023 työryhmän puheenjohtajana toimi hoitotyön johtaja Katri Korolainen ja sihteerinä terveyden edistämisen koordinaattori, ravitsemusterapeutti Leea Järvi. Työryhmä kokoontui kolme kertaa.

Vuoden 2023 terveyden edistämistyön uusina painopisteinä olivat ravitsemus ja liikunta. Potilaiden tupakoimattomuuteen tukeminen ja alkoholin riskikulutuksen puheeksi otto olivat lisäksi edelleen teemoina.

Terveyden edistämisen mittarit tarkistettiin yhteistyössä Pohteen hoitotyön johtoryhmän kanssa. Mittareiden määrittämiseksi teetätettiin kirjallisuuskatsaus opinnäytetyönä yhteistyössä Oulun yliopiston terveystieteiden tutkimusyksikön kanssa.

Terveyden edistämisen toimintasuunnitelma päivitettiin Pohteen linjausten ja viestintäohjeistuksen mukaiseksi. Suunnitelma koskee OYS:n, Oulaskankaan ja Raahan sairaaloiden terveyden edistämistyötä. Suunnitelma on tehty vuosille 2023–2025 ja se tullaan jatkossa päivittämään kahden vuoden välein. Suunnitelma pohjautuu kansallisiin ja kansainvälisiin HPH-standardeihin ja Pohteen järjestämissuunnitelmaan. Se linkittyy osaksi Pohteen alueellista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintasuunnitelmaa.

Maaliskuussa 2023 julkaistusta uudesta ravitsemushoitosuosituksesta järjestettiin yhteistyössä Pohteen eri toimijoiden ja STM:n ja Valtion ravitsemusneuvottelukannan kanssa alueellinen koulutus.

Yhteistyössä Kaatumisen ehkäisy -verkoston kanssa järjestettiin alueellinen koulutus, jossa teemoina oli mm. vajaaravitsemusriskin tunnistaminen ja alkoholin riskikulutuksen tunnistaminen.

Pohteen toimialueiden johtoryhmävierailut käynnistyivät. Aiheena oli päivitetty sairaaloiden terveyden edistämisen toimintasuunnitelma, mittarit ja arviointi.

Yhteistyötahot

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriin on toiminut aktiivisesti Suomen terveyttä edistävät sairaalat ja organisaatiot ry:ssä, osallistunut hallitustyöskentelyyn ja ollut mukana kansallisten, sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioiden ravitsemusterveyden edistämisen standardien kehittämistyössä.

Yhteistyö jatkui Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen yhteistyö- osallisuus - ja hyvinvointi -toimialueen kanssa.

Viestintä

Pohteen sivuilla julkaistiin blogi terveyden edistämisen mittareista. Allekirjoittajina terveyshallintotieteen maisteriopiskelija Vanamo Ollila ja terveyden edistämisen työryhmän puheenjohtaja ja sihteeri.

Työryhmälle on Teams-ryhmä, jonka kautta työryhmä viestii sisäisesti sähköpostin ohella.

Katri Korolainen, hoitotyön johtaja

Pohjois-Savon hyvinvointialue 2023

Kulttuurihyvinvointi sairaalassa:

Vuonna 2023 KYSissä järjestettiin yhteensä 17 näyttelyä, joista kolme Kaarisairaalan dialyysiosastolla, neljä "Viidakkogalleriassa" lastenkirurgian poliklinikalla, kaksi G1-käytävägalleriassa, neljä G2-käytävägalleriassa ja neljä pääsairaalan näyttelyvitriinissä.

Näyttelyitä ovat järjestäneet ammattitaiteilijoiden lisäksi erilaiset kuvataide- ja valokuvausseurat, harrastelijat sekä KYSin oman henkilöstön jäsenet. Esillä on ollut mm. maalauksia, piirustuksia, grafiikkaa, valokuvia, digitaalisesti toteutettuja teoksia ja veistoksia.

Musiikkiesityksiä on tuotu pääsairaalan ja Kaarisairaalan auloihin. Esitykset painottuvat vuosittain joulun aikaan. Vuonna 2023 jouluisia musiikkiesityksiä oli yhteensä kuusi kappaletta. Näiden lisäksi vapaaehtoinen musiikin harrastaja kiersi muutamassa kuopiolaisessa palvelukodissa soittamassa pianoa ja laulamassa joululauluja.

Marraskuussa Savonia AMK:n tanssinopettajaopiskelijat kävivät esittämässä kaksi noin puolen tunnin mittaista tanssikoreografiaesitystä. Kuopion kaupunginorkesterin muusikoista viulisti ja sellisti jalkautuivat konserttisalista esiintymään sairaalaan. He soittivat Kaarisairaalan aulassa entisajan klassikkokappaleita. Samainen viulisti kävi suorittamassa sairaalamuusikon opintoihin liittyviä musiikkiesiintymisiä myös muutamilla osastoilla loppuvuodesta. Näyttely- tai esiintymistoiminnasta ei aiheudu sairaalalle kustannuksia.

Aloitettiin suunnittelemaan koko hyvinvointialuetta koskevan kulttuurihyvinvointityöryhmän kokoamista. Kulttuurihyvinvointityöryhmän tehtävänä on laatia hyvinvointialueelle kulttuurihyvinvointistrategia, joka huomioi sisällössään myös jo voimassa olevan Pohjois-Savon kulttuuristrategian. Kyseisessä strategiassa on määritelty rajapintoja yhteistyöhön hyvinvointialueen kanssa.

Tupakoimaton sairaala- toiminta

Tupakoimaton KYS -työryhmä kokoontui 2022 viimeisen kerran. Tavoitteena oli perustaa uusi Nikotiiniton sote – työryhmä, jonka toiminta kattaa kaikki hyvinvointialueen toimialat. Ryhmän toimintaa valmisteleva kokous oli syksyllä 2023, ryhmä nimettiin hyvinvointialueelle virallisesti joulukuussa ja ryhmän ensimmäinen varsinainen kokous sovittiin tammikuulle 2024. Maailman tupakoimaton päivä 31.5.2023 toteutui kokemusasiantuntija toimesta sairaalan OLKA- pisteellä, missä hän oli sairaalassa liikkuvien henkilöiden käytettävissä.

Hyvinvointialueen palveluissa käyviä kuntalaisia ohjaavat tupakoimattomuus kyltit ja henkilöstöä ohjeistus työajalla tupakointiin. Esihenkilöt viestittävät työterveyshuollon tuesta tupakoinnin lopettamiseen. Sairaalan puolella on käytössä tupakoimattomana leikkaukseen – toimintamalli ja kohtaamisissa tupakka – ja nikotiinituotteiden puhekesiotto.

Yhteistyötä on tehty tiiviisti mm. THL:n Ehkäisevän päihdetyön aluekehittäjä-, Vartu- ja Pakka-toiminnan verkostojen kanssa. Tupakka- ja nikotiinittomuustyöhön liittyvästä viestintä toteutuu HYTE-uutiskirjeen ja somen, hyvinvointialueen intrassa ja nettisivulla, sekä eri verkostojen kautta.

Ehkäisevä päihdetyö:

Neuvolan nikotiinittomuuden hoitopolku 2023 ollut käytössä koko hyvinvointialueella. Nikotiinon toimintamalli neuvoloissa on liitetty osaksi [Vauras-hankkeen](#) toimintaa. Tavoitteena on jalkauttaa sitä yhdessä hankkeen kokonaisuuden kanssa. Hankkeessa on tavoitteena kehittää parempia palveluketjuja ja -kokonaisuuksia raskaana oleville päihteitä käyttäville äideille ja vauvaperheille.

Hyvinvointialueen ja kuntien ammattilaisille on välitetty tietoa valtakunnallisista koulutuksista. Kouluille on tiedotettu ja välitetty materiaalia sähkötupakointiin ja nikotiinipussien käytöstä. Myös valtakunnallisia kampanjaviestejä tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöön on välitetty asukkaille (mm. Savuton Suomi). Ehyt ry:n yhteistyössä on tehty [Ota puheeksi - kortit](#) ammattilaisten ja järjestöjen käyttöön.

Pohjois-Savon ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön verkosto (kuntien ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöt ja järjestöt) kokoontui noin kuukauden välein. Yhteistyötä on tehty tiiviisti mm. THL:n Ehkäisevän päihdetyön aluekehittäjä-, Vartu- ja Pakka- toiminnan verkostojen kanssa sekä kuntien ja järjestöjen kanssa. Ehkäisevän päihdetyön viestintä tapahtuu HYTE- uutiskirjeen ja somen, sekä sähköpostin ja eri verkostojen tapaamisten kautta.

Turvallisuuden edistäminen:

Kaatumisten ehkäisemiseksi on päivitetty ja jaettu Pysytään pystyssä -opasta, tehty näyttötaulut Pysytään pystyssä -teemalla ja kuvattu kaatumisten ehkäisyn yhteistyötoimijoiden yhdyspinnat. Ammattilaisia on koulutettu kaatumisen ehkäisyn vaikuttavista menetelmistä. Kaatumisenehkäisyn työryhmät ovat kokoontuneet alueellisesti (ITA YTA) ja paikallisesti Pohjois-Savon alueella monitoimijaisesti. Väkivaltatyön osalta aloitettiin väkivaltatyön tietoisuus erilaisilla teemoilla mm. vainoaminen, väkivallan käsitteet, Rikosuhripäivystys sekä MARAK:sta. Pohjois-Savon Väkivaltatyön työryhmä on kokoontunut säännöllisesti. Pohjois-Savon hyvinvointialueella on kiinnitetty huomiota työmatkojen turvallisuuteen. Yleisestä työntekijöiden turvallisuudesta vastaa hyvinvointialueen turvallisuuspalvelut. Työmatkaliikkumisen verkkokurssit hyvinvointialueen työntekijöille on avattu syksyllä 2023, kurssin on aloittanut yhteensä noin 500 ja kurssin suosittanut loppuun 250 hyvinvointialueen työntekijää.

Ravitsemus:

Hyvinvointialueen HYTE- ja osallisuuspalvelualueen koordinoiman ravitsemustyöryhmän toiminta on vakiintunutta alueella ja vuoden 2023 aikana työryhmän jäseniä ja tavoitteita päivitettiin hyvinvointialueen käynnistettyä nykytilannetta vastaavaksi. Vuoden aikana mm. koottiin toimijoiden rooleja kuvaava yhdyspintakuvio, jotta tunnistamme eri toimijoiden roolit ja tehtävät sekä yhdyspinnat ravitsemusterveyden edistämisen tehtävien osalta ja pystymme tekemään saumattomampaa yhteistyötä. Lisäksi työryhmä aktiivisesti jakoi tietoa ja kokemuksia ravitsemusterveyden edistämisen käytännön toimista ja toimintamalleista. Työryhmälle tehtiin myös kysely siitä, mitä toimijat toivovat työryhmältä, jotta toimintaa voidaan viedä tarvetta vastaavaan suuntaan. Vastauksissa nousi esiin tarve yhteisille koulutuksille, asiantuntijaluennoille, palvelupoluille, toimintamalleille ja näkyvyyden lisääminen aiheelle.

Hyvinvointialueella on käynnistetty elintapaohjauksen jäntevöittäminen ja yhteensovittaminen omien palveluiden sisällä. Vuonna 2023 sovittiin, miten edetään ja koottiin alustavaa tietoa ja asiantuntijoita

jatkotyöskentelyä varten. Jatkossa kartoitetaan esimerkiksi ammattilaisten ravitsemusterveyden osaamisen tilanne sekä eri ravitsemusterveyttä edistävien menetelmien käyttöä ja tarvetta. Ravitsemusterveyden edistäminen on ollut osa palveluja, ja ne ovat jatkuneet myös hyvinvointialueelle siirtymisen jälkeen. Joitakin toimintamalleja, kuten Tulppa-ryhmien toimintaa, on kehitetty edelleen. Useat hankkeet sisältävät ravitsemusterveyden edistämistä, näistä hyvänä esimerkkinä on mm. ravitsemustilan ja suunterveyden arviointi koulutus ja toimintamalli, joka tulee käyttöön hyvinvointialueen ikääntyneiden palveluihin. Yhteistyö hyvinvointialueen ravitsemushoitotyöryhmän kanssa on ollut tiivistä.

Yhteistyö

Pohjois-Savon hyvinvointialue osallistui Suomen terveyttä edistävät sairaalta ja organisaatiot ry:n verkoston toimintaan ja vuonna 2023 STESO:n toimintaan osallistumista on aktivoitu. Pohjois-Savossa on kehitetty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen HYTE-rakennetta huomioiden hyvinvointialueen aloittaminen. Useita työryhmiä on täydennetty eri yhteistyötahojen ja koko hyvinvointialueen edustajilla. Hyvinvointialueen hyvinvointiryhmänä toimii hyvinvointialueen johtoryhmä ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä johtaa monialainen ja poikkihallinnollinen HYTE-neuvottelukunta. Pohjois-Savon hyvinvointialue on osallistunut aktiivisesti myös Terve Kunta verkoston toimintaan (kunta näkökulmasta).

Nikotiiniton sote -työryhmä nimitettiin (aikaisemmin Savuton sairaala). Itäisen YTA alueen kaatumisten ehkäisyverkosto on toiminut aktiivisesti ja Pohjois-Savon alueellinen kaatumisten ehkäisyverkosto paneutui alueen konkreettisiin kaatumisten ehkäisymenetelmien edistämiseen. Pohjois-Savon lähisuhdeväkivaltatyön verkosto paneutui väkivallan ennaltaehkäisyyn ja palvelupolun suunnitteluun.

Kesäkuussa 2023 aloitti toimintansa liikunnallisen elämäntavan edistämisen monialainen työryhmä, joka tuotti toimijoiden rooleja kuvaavan yhdyspintakuvion, asiantuntijakoulutuksia ja käytännön kokemusten jakamista. Liikuntaneuvonnan rajatun kirjaamisoikeuden myöntämistä kunnille alettiin valmistella vuoden 2023 syksyllä, jotta kuntien tuottama prosessimainen liikuntaneuvonta/elintapaohjaus saataisiin näkyväksi asiakkaan palveluprosessiin. Ravitsemusterveyden edistämisen, ehkäisevän päihdetyön ja seksuaaliterveyden edistämisen työryhmät ovat kokoontunut säännöllisesti ja edistäneet yhteistyötä toimijoiden välillä, järjestäneet alueellisia koulutuksia sekä tietoisuutta niin asukkaille kuin ammattilaisillekin.

Kuopio 25.1.2024

Merja Kaija, Marika Lätti, Helena Törmi ja Säde Rytönen

Päijät-Hämeen hyvinvointialue

Laadukas toiminta

Hyvinvointialueen käynnistyessä perustettiin Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja yhdyspintatyön asiantuntija yksikkö (Hyte-yksikkö). Yksikköön koottiin olemassa oleva hyte-resurssi ja perustettiin myös muutama uusi tehtävä: yksikön johtaja, yhdyspintakoordinaattori- sekä järjestökoordinaattori. Hyvinvointialueen hyte-asiantuntija resurssiksi muodostui 10,5 henkilötyövuotta.

Päijät-Hämeen ”hytehelmistä” ehkäisevä työ integroitui Hyte-yksikköön, ravitsemusterveyden edistämisen työ jatkuu ravitsemusyksikön vetämänä yhteistyössä Hyte-yksikön kanssa ja liikuntaneuvonnan edistäminen on vastuutettu yksikössä tietyille asiantuntijoille. Kaikissa edellä mainituissa keskeistä on aktiivinen yhteistyö kuntien ja muiden soten ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Hyvinvointialueen hyte-rakenteen lisäksi luotiin myös rakenne alueelliselle hyte-toiminnalle. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja yhdyspintatyön asiantuntijayksikkö toteutti toimintasuunnitelmansa mukaisesti lakisääteisiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja yhdyspintatyön tehtäviä.

Hyte-yksikössä toimi kolme asiantuntijahoitajaa RRP-hankkeen resurssina. Heidän tehtävänä oli preventiivisten toimintamallien (StopDia, Tulppa, uniterveys) uudelleen käyttöönotto sote-keskuksissa. Audit-C- ja mini-interventiotoimintaa laajennettiin ja kirjaamista kehitettiin. Tupakaton sote -auditointi toteutettiin Hyte-yksikön toimesta. Tupakaton sote -työryhmän toiminta loppui 2019. Koska uusien työryhmien perustaminen on kielletty, suunniteltiin tupakaton sote -toiminnan elvyttämistä HR:n kanssa integroituna olemassa oleviin työryhmiin.

Hyte-lautakunnalle suunnattuja ilmiöpöytätilaisuuksia toteutettiin yhteensä neljä kappaletta. Ensimmäinen lakisääteinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vuosineuvottelu järjestettiin 17.8.2023 ja neuvottelun tulosten mukaista toimintaa suunnitellaan vuodelle 2024. Keskeisillä yhdyspinoilla (Lape ja työllisyys) aloitettiin hyvinvointialueen sisäinen työryhmätyöskentely. Hyvinvointialueen toimialojen oman kehittämistyön osana on valmisteltiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteita ja mittareita.

HPH/STESO:n standardeista tehtiin tiivistelmä ja sitä käytettiin hyväksi yhteisen hyte sotessa - näkemyksen luomiseksi sekä hyte-yksikön toiminnan ja tavoitteiden määrittelyssä. Standardien edelleen hyödyntämistä suunnitellaan.

Yhteistyötahot

Hyte-yksikön toimesta tehdään yhteistyötä aktiivisesti hyvinvointialueen sote palvelutuotannon kanssa. Rakenteen luominen tähän on kesken. Alueellinen aktiivinen yhteistyö toteutuu kuntien, liikunnan aluejärjestön ja muiden järjestöjen sekä maakuntaliiton kanssa. Kansallisesti ollaan mukana useissa verkostoissa liittyen laajasti hyteen ja esimerkiksi ehkäisevään työhön, ravitsemusterveyden edistämiseen, Arkeen Voimaa toimintamalliin, murtumien/kaatumisten ehkäisyyn ja liikuntaneuvontaan.

Hyte -yksikön asiantuntijalääkäri on toiminut STESO:n hallituksen jäsenenä.

Viestintä

Hyvinvointialueen viestinnän kanssa on luotu yhteistyön toimintamalli. Viestinnän hyte-vuosikello kehitettiin yhteistyössä eri toimijoiden kanssa ja sen mukaisesti on viestitty suunniteltujen kuukausiteemojen kautta. Kuukausiteemojen lisäksi tarvittaessa viestittiin esiin tulevista, ajankohtaisista teemoista.

Lahti 20.2.2024

Risto Kuronen

Varsinais-Suomen hyvinvointialue

Hyvinvointialueen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen (Hyte) palvelut aloitti toimintansa 1.1.2023. Toiminta on organisoitunut kolmeen tiimiin: 1. Osallisuus ja asiakaskokemus, 2. Elintapaohjaus ja kulttuurihyvinvointi ja 3. Mielen hyvinvointi, ehkäisevä päihdetyö ja väkivallan ehkäisy. Hyvinvointialueelle laadittiin vuoden aikana hyvinvointisuunnitelma ja osallisuussuunnitelma vuosille 2023-2025.

Osallisuus ja asiakaskokemus. Hyte palvelut ovat koordinoineet ja kehittäneet hyvinvointialueen asiakaspalautejärjestelmää, johon THL on linjannut käytettävät kysymykset. Varhan asiakaspalautejärjestelmä tarjoaa yhden kanavan asukkaille ja asiakkaille osallistua ja vaikuttaa palveluiden kehittämiseen. Varhalla on käytössä palautteen antamiseen laitteet, nettikysely palveluittain, yleinen palaute netissä, Tyks sairaalapalveluissa tekstiviestipalaute ja palautelomakkeet toimipisteissä. Kaikissa palautekanavissa palautetta voi jättää suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. [Varha.fi/palaute](https://www.varha.fi/palaute)

Varhalla toimii nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto, vanhusneuvosto ja monikulttuurisuusneuvosto, joiden toimintaa koordinoi hyte palvelut. Kokemusasiantuntijatoiminnan laajentamiseksi toteutettiin kokemusasiantuntijakoulutus ja laadittiin yhtenäinen ohjeistus toimintaan.

Elintapaohjaus ja kulttuurihyvinvointi. Tavoitteena on terveellisten elämäntapojen edistäminen sekä terveyshaittojen ehkäiseminen. Toimintaa on kehitetty edistämällä eri-ikäisten asukkaiden elintapoja ja hyvinvointia vaikuttavilla toimenpiteillä. Alueella on käynnistynyt Elintapa-ohjaus liikuntaneuvonnan pilotointi. Toimintaa on edistetty kokoamalla Elintapaohjauksen kehittämisverkosto. Tilannekuvan muodostamiseksi toteutettiin teemahaastattelut elintapaohjauksen tilanteesta lasten ja nuortenpalveluissa sekä aikuisväestön osalta. Alueella on jalkautettu Voimaa vanhuuteen toimintamallia. Kulttuurihyvinvoinnin osalta alueelle perustettiin kulttuurihyvinvoinnin aluetasoinen yhdyspintatyöryhmä. Iäkkäiden vajaanaravitsemuksen osalta järjestettiin henkilöstön koulutusta.

Mielen hyvinvoinnin, ehkäisevän päihdetyön ja väkivallan ehkäisy. Alue on mukana mielenterveyden edistämisen osaamisen, kyvykkyyden ja yhteistoimijuuden vahvistamisen hankkeessa (yhteistyö Jyväskylän yliopisto, Tampereen AMK ja THL). Vuoden aikana on käynnistetty Varsinais-Suomen kuntien mielen hyvinvoinnin, ehkäisevän päihdetyön ja väkivallan ehkäisyn yhdyshenkilöverkosto ja lähdeetty laatimaan toiminnan edistämiseksi yhteinen toimintasuunnitelma. Nikotiinivieroituksen alueellista koulutusta suunniteltu (toteutus 3/2024). Savuton sairaala auditointi toteutettu. Tilannekuvan muodostamiseksi tehty lähtötilaselvitykset päihdeiden, nikotiinituotteiden ja väkivallan puheeksiotosta ja mini-interventioista. Yhteistyön edistämiseksi perustettu poikkihallinnollinen ja monialainen väkivallan ehkäisytyöryhmä, jonka tehtävänä on laatia kattava toimintasuunnitelma. Varsinais-Suomen asukkaille toteutettiin päihdetilannekysely.

Hankeyhteistyötä tehtiin erityisesti TulSote hankkeen ja RRP -ohjelman monialainen hyte palvelukonsepti projektin kanssa. Kehittämistyössä luodaan monialainen digitaalinen palvelutarjotin sekä työkalut ja toimintamalli, joiden avulla sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset pystyvät ohjaamaan asiakkaita näiden palveluiden ja toimintojen piiriin. Hanketyö on sidottu osaksi tulevaa alueen rakennetta. Monialainen hyte-palvelukonseptin toteutuksen tuki tapahtuu yhteistyössä HVA:n hyte-yksikön kanssa, jonne sijoittuu mm. elintapaohjauksen koordinaatio. Rakenteista lähtevän työn ja verkostojen kautta osallistetaan ja tuetaan alueen ammattilaisten tarpeita palvelukonseptin suunnittelussa ja toimeenpanossa.

Arkeen Voimaa on näyttöön perustuva itsehoidon ryhmätoimintamalli (CDSMP). Toiminnan tarkoituksena on vahvistaa osallistujien itsehoitotaitoja ja sitä kautta kohentaa heidän

arkipärväämistään ja elämänlaatuuan. Maksuttomia Arkeen Voimaa -ryhmiä järjestettiin Varsinais-Suomen eri kunnissa.

Yhteistyötahot

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tehdään useiden toimijoiden ja verkostojen kanssa alueellisella ja kansallisella tasolla. Alueella toimii HYTE koordinaattoriverkosto. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyö on ollut laajaa, ulottuen mm. THL, kunnat, järjestöt, seurakunta, poliisi, AVI, TE-palvelut, KELA ja alueen oppilaitokset.

Viestintä

Viestinnässä hyödynnettiin Varhan virallisia kanavia (verkkosivut, Facebook ja Twitter). Varhan internet ja Intra sivustoille laadittu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuudet.

16.2.2024 Minna Pohjola